

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobkyně: **M. K.**, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra** se sídlem Nad Štolou 3, poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7, proti rozhodnutí ministra vnitra ze dne 1. 8. 2003, č. j. OAM-464/AŘ-2002, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. 4. 2005, č. j. 8 Az 194/2003-73,

t a k t o :

I. Kasační stížnost s e o d m í t á .

II. Žádný z účastníků n e m á právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 29. 11. 2001, č. j. OAM-2083/VL-11-P13-2000, neudělil žalovaný žalobkyni azyl podle § 12 odst. 1, 2, § 13 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu; zároveň vyslovil, že se na žalobkyni nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 tohoto zákona. Rozklad žalobkyně proti tomuto rozhodnutí zamítl ministr vnitra zamítl svým rozhodnutím ze dne 1. 8. 2003 a rozhodnutí vydané v I. stupni potvrdil.

Žalobu, již žalobkyně brojila proti rozhodnutí ministra vnitra, zamítl Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 21. 10. 2004.

Proti zamítavému rozsudku krajského soudu podala žalobkyně včas kasační stížnost; zároveň požádala o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti, jelikož si v současné době nemůže dovolit hradit advokáta z vlastních zdrojů.

Městský soud v Praze nato zaslal žalobkyni formulář potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, který žalobkyně soudu vrátila řádně vyplněný

dne 10. 2. 2005. V rubrice „Příjmy z pracovního (obdobného) poměru“ žalobkyně uvedla, že pracuje na základě pracovní smlouvy jako servírka pro společnost G., s. r. o., a že její průměrný měsíční čistý výdělek za kalendářní čtvrtletí 4/2004 činí 30 000 Kč; tyto údaje stvrdil zaměstnavatel razítkem a podpisem.

Usnesením ze dne 13. 4. 2005 zamítl Městský soud v Praze návrh žalobkyně na ustanovení zástupce. Uvedl, že podle vlastního sdělení dosáhla žalobkyně ve svém zaměstnání za čtvrté čtvrtletí roku 2004 průměrného měsíčního čistého výdělku ve výši 30 000 Kč; má tak dostatečné prostředky, nesplňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků, a není u ní tedy dán základní předpoklad pro ustanovení advokáta.

Žalobkyně napadla toto usnesení včasnou kasační stížností. Namítala zde, že při vyplňování prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech došlo k chybě na straně zaměstnavatele: ten místo průměrného čistého měsíčního výdělku vyplnil do formuláře údaj 30 000 Kč, což představuje souhrnný výdělek žalobkyně za celé čtvrtletí. Skutečný průměrný čistý měsíční výdělek v tomto období tak u žalobkyně činil 10 000 Kč. To žalobkyně doložila potvrzením ze dne 7. 6. 2005, v němž zaměstnavatel sděluje, že si bohužel nesprávně vyložil text formuláře a vyplnil sumu odpovídající čtvrtletnímu výdělku; ve skutečnosti však měsíční výdělek žalobkyně činí 10 000 Kč. Jak žalobkyně dodala, je si vědoma toho, že je povinna poskytovat soudu úplné a pravdivé informace, ovšem v tomto případě nebyla schopna pochybení zaměstnavatele odhalit, protože z důvodu jazykové bariéry rovněž nepochopila, k jakému období se má údaj o výdělku vztahovat. Krom toho je přesvědčena, že její čistý měsíční výdělek, jak jej mylně uvedl zaměstnavatel ve formuláři, zcela zjevně neodpovídá výdělku obvyklému při takovém pracovním zařazení a v místě a v čase vydání potvrzení. Proto žalobkyně navrhla, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadené usnesení Městského soudu v Praze a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Zároveň žalobkyně požádala o to, aby byl její kasační stížnosti přiznán odkladný účinek; tato žádost se však – s ohledem na odmítnutí kasační stížnosti – stala bezpředmětnou.

Je třeba též uvést, že žalobkyně ke své (druhé) kasační stížnosti, směřující proti usnesení o zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce, připojila žádost o ustanovení zástupce pro řízení o této kasační stížnosti, kterou odůvodnila stejně jako žádost o ustanovení zástupce pro řízení o (prvé) kasační stížnosti ve věci samé. Městský soud v Praze předložil Nejvyššímu správnímu soudu druhou kasační stížnost, aniž rozhodoval o návrhu žalobkyně na ustanovení zástupce pro řízení o ní, což by mohlo budit pochybnosti o správnosti jeho postupu; takový postup je však nejen správný, ale též jedině možný.

Rozhodovat o návrhu na ustanovení zástupce přísluší vždy soudu I. stupně, a to jak pro řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu před ním samým, tak pro řízení o kasační stížnosti před Nejvyšším správním soudem. Okolnosti, které vedou účastníky k žádosti o ustanovení zástupce, se přitom v těchto dvou případech mohou lišit: zatímco v řízení o žalobě není zastoupení advokátem povinné, a účastníci tak podávají žádost výlučně ze subjektivně pociťované potřeby, aby jejich práva byla v řízení chráněna účinněji a kvalifikovaným způsobem, v řízení o kasační stížnosti je zastoupení advokátem povinné (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Hlavním motivem žádosti je zde tak snaha účastníka dostat zákonným požadavkům a naplnit podmínku řízení, bez jejíhož splnění by řízení o kasační stížnosti nemohlo proběhnout. K tomuto motivu se pak může, ale nemusí, družit subjektivně pociťovaná potřeba lepší ochrany práv.

Je-li však podána kasační stížnost proti usnesení, jímž byl zamítnut návrh na ustanovení zástupce (ať už pro řízení o žalobě, nebo pro řízení o kasační stížnosti), uvedená podmínka řízení se nevyžaduje. To plyne právě z povahy a účelu řízení o kasační stížnosti v takové věci: účastníku, který se domnívá, že splňuje zákonné předpoklady, a kterému přesto nebyl ustanoven advokát, se totiž umožňuje, aby kasační stížností zpochybnil závěry soudu I. stupně, u nějž se svou žádostí o ustanovení advokáta neuspěl. Přezkum rozhodnutí ve věci ustanovení advokáta nemůže být v takových případech vázán na zastoupení advokátem (a to zastoupení smluvní, placené účastníkem, protože soud svým zamítavým rozhodnutím odmítl ustanovit advokáta, jehož odměnu by hradil stát): účastník totiž žádá o ustanovení advokáta soudem právě proto, že si podle vlastního přesvědčení nemůže zajistit advokáta smluvního. Bylo by tak absurdní žádat od účastníka, který svým návrhem na ustanovení zástupce dal najevo, že si nemůže zvolit advokáta, splnění povinnosti (smluvního) zastoupení, o jejíž zproštění bezprostředně předtím požádal.

Účastník, který brojí proti neustanovení zástupce kasační stížností, tak nemusí být v řízení o takové kasační stížnosti zastoupen, aniž se tím vystavuje riziku, že jeho kasační stížnost bude odmítnuta pro nedostatek zastoupení (srov. č. 486/2005 Sb. NSS); jinak řečeno, Nejvyšší správní soud od něj nemůže žádat splnění obvyklé podmínky kasačního řízení spočívající v zastoupení advokátem.

Může se ale stát, že účastník – jakkoli si bude vědom toho, že objektivní podmínku zastoupení advokátem splňovat nemusí – bude pociťovat subjektivní potřebu být zastoupen a bude se toho domáhat. Této jeho potřebě nicméně nelze vyhovět: postrádalo by totiž smysl, kdyby se soud I. stupně takovou žádostí, vznesenou v řízení o kasační stížnosti proti neustanovení zástupce, vůbec zabýval. Kasační stížnost proti neustanovení zástupce podává účastník právě proto, aby byly v kasačním řízení zpochybněny závěry soudu I. stupně o tom, že nesplňuje předpoklady pro ustanovení zástupce. Bylo by pak absurdní, aby se soud I. stupně, který bezprostředně před podáním kasační stížnosti vyjádřil své stanovisko k věci, opětovně vyjadřoval v tomtéž čase a za nezměněných poměrů u účastníka k témuž návrhu: nutně by totiž na svém stanovisku musel setrvat a návrh na ustanovení zástupce by opět zamítl. Účastník by jeho rozhodnutí znovu napadl kasační stížností a znovu by požádal o advokáta pro řízení o ní; soud by jeho návrh potřetí zamítl, následovala by další kasační stížnost spojená s další žádostí o ustanovení zástupce... Z toho je zřejmé, že soud I. stupně nejen že nemůže vyhovět žádosti účastníka o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti směřující proti neustanovení zástupce: dokonce mu ani nepřísluší se jí zabývat. Platí-li tedy, že účastník řízení o takové kasační stížnosti nemusí být zastoupen, je třeba k tomu ještě dodat, že od soudu I. stupně nelze žádat, aby rozhodoval o žádosti účastníka o ustanovení zástupce pro toto řízení. Městský soud v Praze v této věci tedy postupoval správně, pokud tuto kasační stížnost bez dalšího předložil Nejvyššímu správnímu soudu.

Kasační stížnost není přípustná.

Podle § 109 odst. 4 s. ř. s. Nejvyšší správní soud nepřihlíží ke skutečnostem, které stěžovatel uplatnil poté, co bylo vydáno napadené rozhodnutí. Právě takovou skutečností je v případě žalobkyně tvrzení o tom, že její měsíční průměrný čistý výdělek nečiní 30 000 Kč, nýbrž pouze 10 000 Kč. Nejvyšší správní soud nemůže zkoumat ani to, zda je nově tvrzená skutečnost pravdivá či nepravdivá, doložená či nedoložená, bez vlastní viny dříve neuplatněná nebo účelově smyšlená: důležité je pouze to, že je taková skutečnost nová a krajský soud ji neměl možnost posoudit a učinit ji podkladem pro své rozhodování.

Jakkoli Nejvyšší správní soud nezpochybňuje pravdivost tvrzení žalobkyně, které je doloženo i potvrzením zaměstnavatele, nic to nemění na tom, že toto tvrzení je nové a žalobkyně měla možnost uplatnit je již v řízení před Městským soudem v Praze. Ve vztahu k žádosti o osvobození od soudních poplatků, resp. o ustanovení zástupce, tíží žalobkyni nejen břemeno tvrzení, ale též břemeno důkazní; předložila-li pak žalobkyně soudu jako důkazní prostředek vlastnoručně vyplněnou listinu, neměl soud důvod pochybovat o správnosti údajů tam uvedených a postupoval správně, pokud svůj závěr založil právě na takto tvrzených skutečnostech. Žalobkyně namítá, že v potvrzení uvedená výše výdělku zcela zjevně neodpovídala výdělku obvyklému v daném zaměstnání, místě a čase; není však zřejmé, jak měl podle jejího mínění městský soud postupovat, když posuzoval předpoklady žalobkyně pro osvobození od soudních poplatků. Soud nemohl než uvěřit vyplněným údajům; výzva žalobkyni by byla na místě jen tehdy, pokud by soud měl některá tvrzení za nedoložená. To však nebyl případ žalobkyně, u níž správnost uvedených údajů potvrdila svým podpisem jednatelka zaměstnavatele. Za takové situace nelze od soudu žádat, aby se dotazem u žalobkyně ujišťoval, že skutečně vyplnila všechny rubriky správně. Soudu nepřísluší ani zkoumat, zda je uváděný výdělek obvyklý, příliš vysoký či příliš nízký: jeho povinností je posoudit, zda jsou tvrzení účastníka o jeho majetkových poměrech věrohodná a doložená. Neuvedla-li tedy žalobkyně ve svém potvrzení údaje odpovídající skutečnosti, nemůže to vytýkat soudu. Ani tvrzení, že žalobkyně nebyla s to odhalit pochybení zaměstnavatele při vyplňování formuláře pro jazykovou bariéru, nemůže na věci nic změnit – tím spíše, že všechna dosavadní podání žalobkyně byla koncipována v bezvadné češtině a žalobkyně sama při pohovoru před žalovaným uvedla, že se během pobytu v ČR naučila poměrně dobře česky a bez problémů se domluví na jakémkoli úřadě.

Kasační stížnost žalobkyně je založena pouze na novém tvrzení o skutečné výši výdělku, k němuž nelze přihlížet; nic jiného žalobkyně nenamítá. Neuvádí tak žádný z kasačních důvodů ve smyslu § 103 odst. 1 s. ř. s., což zakládá nepřipustnost kasační stížnosti podle § 104 odst. 4 s. ř. s. Kasační důvody ostatně musejí vycházet z tvrzených pochybení správního orgánu nebo z pochybení soudu rozhodujícího v I. stupni při aplikaci hmotného práva nebo při vedení řízení; žalobkyně ale žádná pochybení správního orgánu ani soudu neoznačuje, nýbrž pouze poukazuje na své vlastní pochybení, resp. pochybení zaměstnavatele, a domáhá se v podstatě jeho prominutí. To ale v řízení o kasační stížnosti není možné.

Je-li žalobkyně přesvědčena, že služby „běžných“ advokátů jsou pro ni příliš drahé, může se obrátit na Českou advokátní komoru se žádostí o určení advokáta; takový advokát je pak povinen poskytnout právní službu za podmínek v určení stanovených. Krom toho by žalobkyně v případě úspěchu ve věci měla právo na náhradu nákladů řízení proti účastníku, který ve věci úspěch neměl (§ 60 odst. 1 s. ř. s.); náklady řízení jsou přitom i odměna zástupce a jeho hotové výdaje.

Žalobkyně se svou kasační stížností tedy neuspěla. Jelikož v řízení nevyšly najevo ani žádné jiné vady, k nimž je nutno přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), zamítl Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 3 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s., podle nichž nemají účastníci právo na náhradu nákladů řízení, pokud byla kasační stížnost odmítnuta.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 1. února 2006

JUDr. Marie Žiškova
předsedkyně senátu